

ПРЕЗИДІЯ ПОСТАНОВА

21.06.2018

м. Київ

№ П-15-6

Про позицію профспілок щодо
збереження та розвитку
трудового потенціалу в Україні

Втрата позицій України у підготовці конкурентоспроможного людського капіталу почала безпосередньо впливати на зниження конкурентоспроможності країни у світі. В опублікованому в січні 2018 року рейтингу Global Competitiveness Index 2017–2018 Rankings, який враховує оцінку стану продуктивності праці та використання трудового потенціалу, Україна зайняла 81-ше місце з майже 140 країн за Таджикистаном та Бразилією, перед Бутаном та Тринідадом і Тобаго. Серед основних причин такої ситуації можна виокремити демографічну кризу, стагнацію ринку праці та невідповідність системи підготовки кадрів потребам економіки.

Питання підтримання, відновлення і розвитку трудового потенціалу України потребує значних інвестицій з боку держави і бізнесу. Демографічні, соціально-економічні проблеми та структурні реформи призвели до скорочення чисельності зайнятого населення, а з іншого боку – до активних міграційних процесів за кордон.

Старіння та масове вибуття кваліфікованих працівників, третина яких на багатьох підприємствах має передпенсійний вік, уже сьогодні призводить до гострого дефіциту кадрів з основних виробничих професій та до істотного зростання демографічного навантаження на працездатне населення.

Майже чверть зайнятого населення України (22,3%, або 3,5 млн осіб) змушена погоджуватись на пропозиції недобросовісних роботодавців та працювати напівлегально, або взагалі нелегально. Кількість українських заробітчан та трудових мігрантів, вимушених шукати кращого життя для себе та членів своїх сімей, наразі складно оцінити, але дані варіюються від 2 до 6 млн осіб. Це призводить до дефіциту державного бюджету та перешкоджає наповненню фондів соціального страхування. Звідси й масмо недостатній соціальний захист працюючого населення: низькі пенсії, страхові виплати, недофінансування медичної й освітньої систем, недостатнє охоплення соціальним страхуванням фактично працюючих тощо.

Особливого значення набувають нетак прагнення збільшити чи, принаймні, підтримати чисельність населення та його трудоактивну частину, як зусилля,

спрямовані на збереження й поліпшення його якісних характеристик (стану здоров'я, освіченості, професійно-кваліфікаційного складу, життєвої та трудової активності). Ці та інші фактори призводять до необхідності негайної трансформації суспільних відносин у сфері забезпечення здоров'я та довголіття населення, ефективного регулювання ринку праці та системи підготовки кадрів для потреб економіки.

На виконання п. 1.2 постанови Президії ФПУ від 22.06.2017 № П-9-7 «Про ситуацію на ринку праці та дії профспілок» профспілками було ініційовано розгляд питання «Про збереження та розвиток трудового потенціалу України» на засіданні Національної тристоронньої соціально-економічної ради, яке відбулось 5 квітня 2018 року.

За результатами засідання було прийнято рішення доручити Комітету з питань трудових відносин та ринку праці Національної ради доопрацювати проект рішення з урахуванням пропозицій, висловлених під час розгляду цього питання, та подати узгоджений проект на розгляд Президії Національної ради.

Під час засідання також було попередньо узгоджено пропозицію щодо проведення окремого засідання Уряду, присвяченого питанню збереження та розвитку трудового потенціалу, а також прийнято низку рекомендацій Сторонам соціального діалогу (додаток 1).

Разом з тим, деякі пропозиції Сторони профспілок не увійшли до проекту рішення і були викладені в окремій позиції (додаток 2).

У зв'язку із зазначеним, Президія Федерації професійних спілок України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Керівництву ФПУ та членам Національної тристоронньої економічної ради від профспілкової сторони:

1.1. Наполягати на необхідності проведення окремого засідання Кабінету Міністрів України, присвяченого питанню збереження та розвитку трудового потенціалу.

1.2. Під час підготовки відповідного засідання Уряду направити Стороні органів виконавчої влади профспілкові пропозиції щодо збереження та розвитку трудового потенціалу для їх подальшого врахування.

1.3. Забезпечити співпрацю зі Стороною роботодавців для врахування пропозицій сторін соціального діалогу Кабінетом Міністрів України.

2. Контроль за виконанням постанови покласти на заступника Голови Федерації професійних спілок України Шубіна О.О.

Голова ФПУ

Г.В. Осовий

Додаток 1

до постанови Президії ФПУ

від 27.06.2018 № П-15-6

Перелік узгоджених положень проекту рішення НТСЕР щодо збереження і розвитку трудового потенціалу України

1. Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

1.1. Провести цільове засідання Уряду з розгляду питання про збереження та розвиток трудового потенціалу України в червні поточного року;

1.2. Здійснювати подальше реформування політики оплати праці з метою підвищення доходів від трудової діяльності;

1.3. Протягом 2018 року разом із соціальними партнерами опрацювати пропозиції щодо запровадження обґрунтованих співвідношень в розмірах заробітної плати між керівниками державних/комунальних підприємств та працівниками.

1.4. Забезпечити впровадження міжнародних стандартів та новітніх прогресивних технологій щодо безпечних умов праці;

1.5. Посилити увагу до проблем охорони праці та, зокрема, забезпечити:

1.5.1) посилення відповідальності за порушення вимог законодавства України з охорони праці як з боку роботодавців, так і посадових осіб підприємств, установ і організацій, особливо за приховування нещасних випадків на виробництві від розслідування та обліку шляхом розроблення пропозиції щодо внесення змін до діючого законодавства у сфері охорони праці, цивільного і кримінального права з питань запровадження (посилення) значних видів відповідальності;

1.5.2) до кінця I півріччя 2018 року затвердження Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві в новій редакції.

1.6. Розробити та схвалити Концепцію реформування системи управління охороною праці в Україні та план заходів з її реалізації з урахуванням цілей, визначених Рамковою Стратегією Європейського Союзу із розвитку здоров'я та безпеки праці на 2014-2020 роки.

1.7. Забезпечити проведення реформи ринку праці, впровадження нових активних заходів на ринку праці, спрямованих на задоволення потреб роботодавців та працівників.

1.8. Розробити проект нормативно-правового акта щодо імплементації норм Рекомендацій МОП про трудове правовідношення від 31.05.2006 № 198 в частині визначення ознак існування трудових відносин.

1.9. Забезпечити проведення аналізу з метою визначення сфер господарювання у регіонах, що мають високі ризики використання праці найманих працівників без належного оформлення трудових відносин, та вжити заходи щодо проведення інспекційних відвідувань у вказаних сферах господарювання.

1.10. Удосконалити у 2018 році систему середньострокового прогнозування розвитку ринку праці в професійно-кваліфікаційному розрізі.

1.11. Забезпечити проведення державної міграційної політики, що відповідає міжнародним стандартам і зобов'язанням України та спрямована на задоволення потреб держави.

1.12. Модернізувати освітній простір (зокрема, технічне оснащення закладів

освіти, оновлення інформаційно-методичних матеріалів, забезпечення умов для підвищення кваліфікації викладацького складу тощо).

1.13. Розвивати систему професійної орієнтації.

1.14. Розвивати систему безперервної професійної освіти громадян.

1.15. Забезпечити формування ринку освітніх послуг для реалізації професійного навчання на виробництві, створення сучасного інформаційного та навчально-методичного забезпечення, розроблення технологій професійного навчання; спростити процедуру отримання дозволів на проведення професійного навчання кадрів на виробництві.

1.16. Активізувати розроблення державних освітніх стандартів вищої та професійно-технічної освіти на компетентній основі.

1.17. Сприяти налагодженню діалогу й співробітництва закладів професійної освіти з роботодавцями та профспілками шляхом активізації їхньої участі в розробленні професійних та оновленні освітніх стандартів, запровадженні незалежної експертизи програм професійної освіти і навчання.

1.18. Здійснювати заходи щодо популяризації професійної освіти у засобах масової інформації.

1.19. Продовжити роботу щодо модернізації мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти, у тому числі створення багатопрофільних центрів професійної (професійно-технічної) освіти.

1.20. Продовжити роботу з оновлення змісту професійної (професійно-технічної) освіти шляхом розроблення освітніх стандартів на основі компетентнісного підходу, впровадження в освітній процес елементів дуальної форми навчання.

1.21. Створити сучасні навчально-практичні центри за галузевим спрямуванням із залученням інвестицій роботодавців та за рахунок коштів державного бюджету.

1.22. Удосконалити механізм формування державного та регіонального замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів відповідно до попиту на ринку праці.

1.23. Доручити Мінекономрозвитку разом з відповідними міністерствами та відомствами здійснювати формування державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів з урахуванням прогнозу потреб ринку праці.

1.24. Забезпечити підвищення мінімальної заробітної плати, як основної державної соціальної гарантії, темпами, більшими ніж прогнозний індекс інфляції.

1.25. Забезпечити формування та розвиток національної системи кваліфікацій та формування професійних стандартів.

2. Рекомендувати Кабінету Міністрів України та Стороні роботодавців:

- забезпечити до кінця 2018 року погашення заборгованості із виплати заробітної плати на економічно активних підприємствах усіх форм власності згідно із затвердженими графіками погашення заборгованості та не допускати її у подальшому.

3. Рекомендувати Верховній Раді України:

- не допускати зниження досягнутого рівня прав і гарантій працівників при прийнятті Трудового кодексу України.

4. Рекомендувати Стороні роботодавців:

4.1. Забезпечити дотримання законодавства про працю, в тому числі щодо легального працевлаштування, здійснення оплати праці працівників у розмірі та в строки, передбачені законодавством про працю та колективними угодами і договорами.

4.2. Вкладати кошти у трудовий ресурс, періодично проводити навчання, підвищення кваліфікації своїх працівників, що дозволить підвищити якість виробничого процесу, зменшити рівень плинності кадрів.

4.3. Забезпечувати легалізацію трудових відносин з працівниками, віддаючи перевагу безстроковим трудовим, а не цивільно-правовим договорам.

4.4. Дотримуватися норм трудового законодавства, вживати заходів щодо усунення їх порушень, у тому числі виявлених у ході громадського контролю, здійснюваного профспілками.

5. Рекомендувати Сторонам соціального діалогу:

5.1. Сприяти впровадженню принципів корпоративної соціальної відповідальності.

5.2. Спрямувати спільні зусилля на:

- зменшення масштабів неформальної зайнятості та детінізацію економіки через легалізацію заробітної плати;
- розроблення професійних стандартів, розвиток системи навчання впродовж життя;
- зниження рівня бідності серед працюючих;
- проведення ефективного діалогу на ринку праці, в тому числі в рамках колективних переговорів з укладення колективних угод та договорів.

5.3. Забезпечити створення умов для працевлаштування молоді (забезпечення первинної і вторинної зайнятості та самозайнятості молоді) в рамках Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016–2020 роки.

5.4. Організувати проведення широкої інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення щодо трудових прав та способів їх захисту, переваг легальної зайнятості.

5.5. Створювати сприятливі умови для подальшої легалізації трудових відносин.

5.6. Запровадити з боку держави мотиваційні механізми для роботодавців, наприклад через надання компенсації зі сплати єдиного соціального внеску при створенні робочих місць, зокрема забезпечення першим робочим місцем молоді.

5.7. Удосконалити систему професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, професійного навчання працівників та професійної орієнтації населення, розвиток наставництва та впровадження дуального навчання.

5.8. Забезпечити формування та розвиток національної системи кваліфікацій та формування професійних стандартів.

5.9. Протягом 2018 року провести консультації щодо перегляду переліку доплат та надбавок, які не враховуються при обчисленні розміру заробітної плати працівника для забезпечення її мінімального рівня.

6. Рекомендувати обласним державним адміністраціям:

- посилити роль регіональних рад професійної освіти та наглядових рад навчальних закладів.

Окрема позиція Сторони профспілок до проекту рішення НТСЕР щодо збереження та розвитку трудового потенціалу України

У сфері удосконалення державної політики щодо збереження та розвитку трудового потенціалу України

Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

1. Розробити за участю соціальних партнерів та внести на розгляд Верховної Ради України проект Закону України щодо реформування державної політики зайнятості, спрямований на створення умов для забезпечення повної та продуктивної зайнятості.
2. Протягом 2018 року розробити спільно зі Сторонами соціального діалогу комплексний програмний документ щодо стратегічних напрямів збереження і розвитку трудового потенціалу України, зокрема з урахуванням перебігу реформ, які відбуваються в галузях економіки.
3. Забезпечити надання державної фінансової підтримки для створення нових робочих місць інвесторами відповідно до Закону України № 5205 від 06.09.2012 «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць».
4. Забезпечити дотримання Глобального кодексу ВООЗ по практиці міжнародного найму персоналу охорони здоров'я, врахування положень цього Кодексу при розробці національної політики в галузі охорони здоров'я та при здійсненні співробітництва з іншими країнами.
5. Розширити перелік професій, спеціальностей та напрямів підвищення кваліфікації, за якими може бути виданий ваучер на навчання для підвищення конкурентоспроможності медичних працівників віком понад 45 років.

У сфері оплати праці

Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

6. Забезпечити підвищення мінімальної заробітної плати, як основної державної соціальної гарантії, темпами, більшими ніж прогнозний індекс інфляції, з урахуванням положень Конвенції МОП № 117 про основні цілі та норми соціальної політики та № 131 про встановлення мінімальної заробітної плати з особливим урахуванням країн, що розвиваються.
7. Забезпечити справедливу диференціацію в оплаті праці працівників шляхом встановлення розміру тарифної ставки (посадового окладу) робітника (працівника) першого розряду не нижче розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, розрахованого відповідно до законодавства, та науково

обґрунтованих міжтарифних (міжкваліфікаційних, міжпосадових) співвідношень.

Рекомендувати Кабінету Міністрів України та Стороні роботодавців:

8. Протягом 2018 року внести на розгляд Верховної Ради України законопроект щодо захисту заробітної плати відповідно до розділу III Конвенції МОП № 173 про захист вимог працівників у випадку неплатоспроможності роботодавця шляхом створення інституту гарантування таких виплат.

Рекомендувати Сторонам соціального діалогу:

9. Протягом 2018 року підготувати законодавчі пропозиції щодо звільнення від оподаткування частини заробітної плати у розмірі не нижче фактичного прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

У сфері соціального страхування

Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

10. Прискорити внесення змін до законодавства щодо забезпечення санаторно-курортного лікування застрахованих осіб та оздоровлення дітей за рахунок часткового фінансування з коштів соціального страхування.

У сфері охорони праці

Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

11. Забезпечити, за участю сторін соціального діалогу, складення протягом 2018 року переліку нормативно-правових актів у сфері охорони та гігієни праці, пожежної безпеки, що мають першочергове значення для розроблення нових НПА.

12. Протягом 2018 року визначити законодавчі перешкоди щодо повного використання державними інспекторами праці повноважень, передбачених ратифікованими Україною Конвенціями МОП № 81 про інспекцію праці у промисловості та торгівлі та № 129 про інспекцію праці у сільському господарстві з метою їх усунення.

13. Прийняти постанову Кабінету Міністрів України щодо забезпечення функціонування в міністерствах, місцевих державних адміністраціях і органах місцевого самоврядування структурних підрозділів з охорони праці або покладання реалізації повноважень з охорони праці на один з існуючих структурних підрозділів чи окремих посадових осіб відповідних органів, з метою виконання функцій державного управління охороною праці, визначених статтями 33, 34 і 35 Закону України «Про охорону праці».

14. Запровадити відповідно до ратифікованої Україною Конвенції МОП № 160 про статистику праці збір адміністративних даних щодо обліку втрат робочого часу через тимчасову і тривалу непрацездатність працівників,

втрат трудового потенціалу внаслідок виробничого травматизму і травматизму не виробничого характеру, професійних захворювань та інвалідизації працівників з метою визначення державної політики в питаннях охорони праці й медико-соціального забезпечення працюючих, обліку витрат підприємств, організацій і установ усіх форм власності на заходи з охорони праці і медико-соціальне забезпечення працюючих. Для забезпечення збору зазначеної інформації розробити за участю Сторін соціального діалогу і затвердити форми відповідних адміністративних даних.

15. Розробити і затвердити законодавчі та підзаконні акти для впровадження механізму періодичної диференціації страхових тарифів на загальнообов'язкове соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань в залежності від показників охорони праці (критеріїв рівня безпеки на робочих місцях, включаючи своєчасність та якість проведення атестації робочих місць за умовами праці), забезпечити введення в дію зазначеного механізму з 1 січня 2019 року.

16. Розробити та реалізувати у 2018–2020 роках:

- спільну Програму Сторін соціального діалогу, Фонду соціального страхування України з комплексного вивчення умов праці та поліпшення медичного обслуговування працюючих у вугільній, гірничодобувній та хімічній галузях промисловості;

- програми з наукового та науково-практичного співробітництва Міністерства охорони здоров'я з Фондом соціального страхування України, всеукраїнськими об'єднаннями організацій роботодавців, всеукраїнськими профспілками та профоб'єднаннями щодо створення здорових і безпечних умов праці, поліпшення медичного обслуговування працюючих громадян України.